

Отадан кейин унинг дўстини эъзозлаш

Image not found or type unknown

09:00 / 30.06.2022 3395

مَلَسُو هِيَ لَعَلَّ لِي صِرْهَ لَلِأُولَى رُتَعَمَسَ: لَأَقْرَمُ عَنبِهِ لَلِأَدْبَعُ نَعْنَعِي نَعْنَعِي، «يَلْوِي نَأْدَعَبِ هِيَ بَأْدُو لَهَأَلْ جَرَلِ صَي نَأْرَبُّ لَأْرَبُّ نَأ»؛ لَوُقَي دُوَادُ وَبَأُو مَلَسُمُ هَأَوْرُ: بَأَلِ يَلْوِي

Абдуллоҳ ибн Умардан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қуйидагиларни айтганларини эшитдим:

«Яхшиликларнинг энг яхшиси киши отасининг яхши кўрганларига яхшилик қилишидир. У кетганидан кейин».

Яъни отаси ўтиб кетганидан (кейин)».

Муслим ва Абу Довуд ривоят қилишган.

Фарзанд дунёдан ўтган отасига яхшилик қилишни, уни эъзозлашни истаса, отасининг яхши кўрган кишиларини зиёрат қилсин, уларга яхшилик қилсин, уларни ҳурмат қилсин, отасининг ўрнига уларни эҳтиром этсин. Бу билан худди отасининг ўзига яхшилик қилгандек бўлади, отасининг руҳи шод бўлади.

Бу ҳадисдан ўғил ёки қиз фарзанд ота-онасини чиндан ҳам севса, уларга вафотларидан кейин ҳам яхшилик қилишда давом этишни истаса, улар дўст тутган кишиларни ота-онасини ҳурмат қилгандек ҳурмат қилиб, уларга моддий ёрдам, хайр-эҳсонлар ва бошқа яхшиликлар қилиб туриши лозимлигини билиб оламиз.

وَوَيْهِيَ بَابُ لِقَاءِ سِوَا طِبِّ نَبِيٍّ هَلْ لِدَبْعِ نَأْيٍ لِحَرْوَعٍ نَأْيٍ فُسَيْبِ بَابِ لَطْنِ حَنْعٍ
لِحَرْوَعٍ لِقَاءِ. أَلْفُ رُطْنِ أَفْهَبِ يَنْدُهُتَ تَنْكُ أَمَ: لِقَاءِ؟ يَنْيِ صُوتِ أَمَ: تَوْ مَلِابِ
لِقَاءِ لِقَاءِ شَمَفِ هَسَرَفِ نَعْلِ لِدَبْعِ لَرَنْفِ، لِحَرْوَعٍ لِقَاءِ نَأْيٍ أَوْ هَلْ لِدَبْعِ أَمَ نِي بَبِ فِ
يَرْوَرْمَلِ نِي سِوَا لِقَاءِ هَاوَرِ. هَنْ صَنْحِ أَيْ حِ

Ҳанзала ибн Абу Суфён бир кишидан ривоят қилади:

«Абдуллоҳ ибн Товус ўлим тўшагида ётган отасига:

«Нимани васият қиласиз?» деди.

«Менга ҳадя қиладиган нарсангни фалончига қил», деди.

Ўша киши (ровий) айтди: «Абдуллоҳ кетаётган эди. Мен у билан бирга эдим. Бирдан мазкур киши чиқиб қолди. Абдуллоҳ отдан тушди ва юриб бориб, уни қучоқлади».

Ҳусайн Марвазий ривоят қилган.

Абдуллоҳ ибн Товус отаси вафот этиши олдидан, яъни ўлиmidан олдинги бетоблигида:

«**Нимани васият қиласиз?**» деб сўради.

«**Менга ҳадя қиладиган нарсангни фалончига қил**», деди отаси.

Яъни «Мен вафот этгач, менга ҳадя қилиб юрадиган нарсангни, мени ҳурсанд қиладиган нарсангни фалончига қилиб юргин», дея бир дўстининг исмини айтди.

Ровий айтадики, «Абдуллоҳнинг отаси вафот этганидан кейин бир куни у билан бирга кетаётган эдик. Отаси айтган ҳалиги одам кўриниб қолди.

Шунда Абдуллоҳ отидан тушиб, югуриб бориб, мазкур одам билан қучоқлашиб сўрашди». Яъни отасининг васиятига амал қилиб, унинг дўстига шу даражада ҳурмат кўрсатдики, бу билан у худди отасига яхшилиқ қилгандек бўлди.

Ибн Умар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Сафарда бир аъробий ўтиб қолди. Ўша аъробийнинг отаси Умар розияллоҳу анҳунинг дўсти бўлган эди. Аъробий:

«Фалончининг ўғлимисан?» деди.

«Ҳа», деди Ибн Умар ва орқасидан эргаштириб юрадиган эшакни беришга амр қилди. Бошидан салласини ечиб, унга берди. Шунда у билан бирга турганлардан бири:

«Унга икки дирҳам кифоя қилмасмиди?!» деди.

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Отангнинг дўстлигини муҳофаза қил. Уни кесма. Яна Аллоҳ нурингни сўндириб қўймасин», деганлар», деди Ибн Умар».

Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анҳу сафарда кетаётиб, бир аъробий – сахролик арабни учратиб қолибдилар.

Аъробийлар саводсизлиги, соддалиги, муомалалари бироз кўполроқ бўлиши билан маъруф ва маълум бўлган. Ўша аъробийнинг отаси ҳазрати Умар розияллоҳу анҳунинг дўсти бўлган экан.

Аъробий Ибн Умарга қараб: «Сен Умарнинг ўғлимисан?» дебди.

«Ҳа, мен Умарнинг ўғлиман», дебдилар Абдуллоҳ Ибн Умар розияллоҳу анҳу ва унга бир эшак совға қилишга амр этибдилар, бошларидаги саллаларини ҳам ечиб, унга кийгизиб қўйибдилар.

Шунда Ибн Умар розияллоҳу анҳунинг ҳамсафарларидан баъзилари: «Бунга бир-икки дирҳам бериб қўйсангиз ҳам бўларди», дейишибди.

Абдуллоҳ Ибн Умар розияллоҳу анҳу: «Мен Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «Отангнинг дўстлигини муҳофаза қил. Уни кесма. Яна Аллоҳ нурингни сўндириб қўймасин», деганларини эшитганман. Шунинг учун бу одам икки дирҳамга лойиқ бўлса ҳам, эшак миндириб, салламни кийгиздим», дебдилар.

Бошқа ривоятларда ҳамсафарларининг «Бу оз нарса билан ҳам хурсанд бўлаверарди», дейишгани, у кишининг эса «Унинг отаси менинг отамнинг дўсти эди, шунинг учун эҳтиром қиляпман, чунки Набийимиз соллаллоҳу алайҳи васаллам шунга амр қилганлар», деганлари айтилган.

Демак, «Ота-онамга улар вафот этиб кетганларидан кейин ҳам яхшилик қилишни истайман», деган фарзанд ота-онаси дўст тутган кишиларни дўст тутиб, уларга яхшилик қилишда Ибн Умар розияллоҳу анҳудан ибрат олиши керак бўлади.

«Кексаларни эъзозлаш» китобидан